Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

18 декември 2025 година*

„Преюдициално запитване — Интелектуална собственост — Авторско право и сродни права — Директива 2001/29/ЕО — Членове 2—4 и 8 — Директива 2004/48/ЕО — Членове 1—3 — Директива 2006/115/ЕО — Директива 2006/116/ЕО — Членове 1, 2 и 9 — Членове 17 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Способи за защита — Право на ефективни правни средства за защита — Национална правна уредба, която обуславя допустимостта на иск за установяване на нарушение, предявен от един от съпритежателите на авторското право върху кинематографично произведение, от конституирането на всички съпритежатели на това право по делото“

По дело C-182/24

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunal judiciaire de Paris (Първоинстанционен съд Париж, Франция) с акт от 8 февруари 2024 г., постъпил в Съда на 5 март 2024 г., в рамките на производство по дело

RB, в качеството на правоприемник на Claude Chabrol,

AD, представляван от попечителката си, NM, в качеството на правоприемник на Claude Chabrol,

DR, в качеството на правоприемник на Claude Chabrol,

ZB, в качеството на правоприемник на Claude Chabrol,

VQ, в качеството на правоприемник на Claude Chabrol,

RZ, в качеството на правоприемник на Paul Gégauff,

DQ, в качеството на правоприемник на Paul Gégauff,

FI, в качеството на правоприемник на Paul Gégauff,

LF, в качеството на правоприемник на Paul Gégauff

срещу

Société des auteurs et compositeurs dramatiques (SACD),

* Език на производството: френски.

Radio Days SARL,

Brinter Company Ltd,

BS,

MW,

Artedis SA,

Panoceanic Films SA,

при участието на:

Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique (SACEM),

HU, в качеството на правоприемник на Pierre Jansen,

YG, в качеството на правоприемник на Ellery Queen,

VH, в качеството на правоприемник на Ellery Queen,

IA,

ID, в качеството на правоприемник на Jean Patrick Manchette,

Наследство Daniel Boulanger, в качеството на правоприемник на Daniel Boulanger,

HK, в качеството на правоприемник на Claude Brulé,

QY, в качеството на правоприемник на Claude Brulé,

WY, в качеството на правоприемник на Claude Brulé,

KE, в качеството на правоприемник на Claude Brulé,

NA, в качеството на правоприемник на Claude Brulé,

IY, в качеството на правоприемник на Claude Brulé,

Наследство Nicholas Blake, в качеството на правоприемник на Nicholas Blake,

Наследство Edward Atiyah, в качеството на правоприемник на Edward Atiyah,

Наследство Ellery Queen, в качеството на правоприемник на Ellery Queen,

Наследство Richard Neely, в качеството на правоприемник на Richard Neely,

Наследство Patricia Highsmith,

Наследство Charlotte Armstrong, в качеството на правоприемник на Charlotte Armstrong,

WI, в качеството на правоприемник на Claude Rank,

QT, в качеството на правоприемник на Hubert Monteilhet,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: F. Biltgen, председател на състава, T. von Danwitz, заместник-председател на Съда, изпълняващ функцията на съдия от първи състав, I. Ziemele (докладчик), A. Kumin и S. Gervasoni, съдии,

генерален адвокат: M. Campos Sánchez-Bordona,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за RB, в качеството на правоприемник на Claude Chabrol, от J. Aittouares, адвокат,

– за AD, представляван от попечителката си NM, в качеството на правоприемник на Claude Chabrol, DR, ZB и VQ, в качеството на правоприемници на Claude Chabrol, RZ, DQ, FI и LF, в качеството на правоприемници на Paul Gégauff, от L. Klein, адвокат,

– за Radio Days SARL, Brinter Company Ltd, BS, MW, Artedis SA и Panoceanic Films SA, от P. Spinosi, адвокат,

– за френското правителство, от B. Fodda и E. Timmermans, в качеството на представители,

– за австрийското правителство, от A. Posch, J. Schmoll и G. Kunnert, в качеството на представители,

– за Европейската комисия, от C. Auvret и J. Samnadda, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 10 април 2025 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 2—4 и 8 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230), на членове 1—3 от Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост (ОВ L 157, 2004 г., стр. 45; Специално издание на

български език, 2007 г., глава 17, том 2, стр. 56), на Директива 2006/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година за правото на отдаване под наем и в заем, както и за някои права, свързани с авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ L 376, 2006 г., стр. 28; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 3, стр. 14), на членове 1, 2 и 9 от Директива 2006/116/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 12 декември 2006 година за срока за закрила на авторското право и някои сродни права (ОВ L 372, 2006 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 3, стр. 7), както и на членове 17 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

2 Преюдициалното запитване е отправено в рамките на спор между девет физически лица в качеството им на правоприемници на г-н Claude Chabrol, режисьор, починал през 2010 г., и на г-н Paul Gégauff, сценарист и автор на диалози, починал през 1983 г., от една страна, и Société des auteurs et compositeurs dramatiques (SACD) (Сдружение на драматичните автори и композитори, наричано по-нататък „SACD“), Radio Days SARL, Brinter Company Ltd (наричано по-нататък „Brinter“), BS, MW, Artedis SA и Panoceanic Films SA, от друга страна, във връзка с използването на четиринадесет филма, режисирани от г-н Chabrol, в пет от които сътрудничи г-н Gégauff като автор на диалозите.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2001/29

3 Съображение 4 от Директива 2001/29 гласи:

„Хармонизирана правна рамка в областта на авторското право и сродните му права, като се повишава правната сигурност и едновременно с това се осигурява високо ниво на закрила на интелектуалната собственост, ще насърчи значителни инвестиции в творческите и иновационни дейности, включително в инфраструктурата на мрежи, и ще доведе на свой ред до растеж и засилена конкуренция на европейската промишленост както в областта на предоставянето на съдържание, така и в тази на информационните технологии и по-общо в голям брой промишлени и културни сектори. Това ще гарантира заетостта и насърчи създаването на нови работни места“.

4 Съгласно член 2 от тази директива, озаглавен „Право на възпроизвеждане“:

„Държавите членки предвиждат изключителното право да разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, изцяло или частично:

а) за авторите — на техните произведения;

б) за артистите изпълнители — на фиксирането на техните изпълнения;

в) за продуценти на звукозаписи — на техните звукозаписи;

г) за продуцентите — на първото фиксиране на филми, по отношение на оригинала и копията на техните филми;

д) за радио- и телевизионните организации — за фиксирането на техните излъчвания, независимо дали тези излъчвания са предавани по жичен път или по въздуха, включително чрез кабел или спътник“.

5 Член 3 от посочената директива, озаглавен „Право на публично разгласяване на произведения и право на предоставяне на публично разположение на други закриляни обекти“, предвижда:

„1. Държавите членки предоставят на авторите изключително право да разрешават или забраняват публичното разгласяване на техни произведения по жичен или безжичен път, включително предоставяне на публично разположение на техни произведения по такъв начин, че всеки може да има достъп до тях от място и във време, самостоятелно избрани от него.

2. Държавите членки предвиждат за авторите изключително право да разрешават или забраняват предоставяне на публично разположение по жичен или безжичен път по такъв начин, че всеки да има достъп до тях от място и във време, самостоятелно избрани от него:

а) за изпълнителите — на фиксиранията на техните изпълнения;

б) за продуценти на звукозаписи — на техните звукозаписи;

в) за продуцентите — на първото фиксиране на филми, на оригинала и копията на техните филми;

г) за радио- и телевизионните организации — за фиксирането на техните излъчвания, независимо дали тези излъчвания са предавани по жичен път или по въздуха, включително чрез кабел или спътник.

3. Правата, посочени в параграфи 1 и 2, не се изчерпват чрез акт на публично разгласяване или предоставяне на публично разположение, както е определено в настоящия член“.

6 Член 4 от същата директива, озаглавен „Право на разпространение“, предвижда:

„1. Държавите членки предвиждат за авторите по отношение на оригинала на техните произведения или на техни копия изключителното право да разрешават или забраняват всякаква форма на публично разпространяване чрез продажба или по друг начин.

2. Правото на разпространение не се изчерпва в Общността по отношение на оригинала или копия от произведението, освен когато първата продажба или друго прехвърляне на собствеността в Общността на този обект се извършва от притежателя на права или с неговото съгласие“.

7 Член 8 от Директива 2001/29, озаглавен „Санкции и средства за правна защита“, предвижда:

„1. Държавите членки предвиждат съответни санкции и средства за правна защита по отношение на нарушения на правата и задълженията, определени в настоящата директива,

и вземат всички необходими мерки, за да гарантират прилагането на тези санкции и средства за правна защита. Санкциите са ефективни, съразмерни и възпиращи.

2. Всяка държава членка взема необходимите мерки, за да гарантира притежателите на права, чиито интереси са засегнати от нарушаващата дейност, извършена на тяхна територия, да могат да предявят иск за щети и/или да поискат налагането на съдебна забрана и при необходимост изземване на материала на нарушението, както и на съоръжения, продукти или компоненти, посочени в член 6, параграф 2.

3. Държавите членки гарантират притежателите на права да могат да поискат […] налагането на съдебна забрана срещу посредници, чиито услуги се използват от трети лица за нарушаване на авторското право или на сродно на него право“.

Директива 2004/48

8 Съображения 10 и 13 от Директива 2004/48 гласят:

„(10) Настоящата директива има за цел да сближи законодателните системи [на държавите членки относно материалното право върху интелектуалната собственост], за да се гарантира висока, равностойна и еднаква степен на закрила във вътрешния пазар.

[…]

(13) Необходимо е приложното поле на настоящата директива да се определи във възможно най-широк мащаб, за да се обхванат всички права върху интелектуална собственост, регулирани от разпоредбите на Общността в тази област, и/или от националното законодателство на съответната държава членка. Независимо от това, такова изискване не засяга възможността за разширяване на разпоредбите на настоящата директива за вътрешни цели от страна на държавите членки, желаещи това, за да се включат актове, които [съставляват] нелоялна конкуренция, включително пиратски копия или подобни действия“.

9 Член 1 от тази директива, озаглавен „Предмет“, предвижда:

„Настоящата директива се отнася за мерките, процедурите и средствата за защита, които са необходими за гарантиране спазването на правата върху интелектуална собственост. По смисъла на настоящата директива терминът „права върху интелектуална собственост“ включва правата върху индустриална собственост“.

10 Член 2 от посочената директива, озаглавен „Обхват“, предвижда:

„1. Без да се засягат средствата, които са или могат да бъдат предвидени в законодателството на Общността или в националното законодателство, доколкото тези средства могат да са по-благоприятни за притежателите на права, мерките, процедурите и средствата за защита, предвидени в настоящата директива, се прилагат в съответствие с член 3 за всички нарушения на права върху интелектуална собственост, както е предвидено в законодателството на Общността и/или в националното законодателство на съответната държава членка.

2. Настоящата директива не накърнява специфичните разпоредби за упражняване на права и за изключения, които се съдържат в законодателството на Общността, което се отнася за авторското право и сродните му права, и по-специално тези, които се срещат в Директива 91/250/ЕИО [на Съвета от 14 май 1991 година относно правната защита на компютърните програми (ОВ L 122, 1991 г., стр. 42; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 114)], и по-специално член 7 от нея, или в Директива [2001/29], и по-специално членове 2—6 и член 8 от нея.

3. Настоящата директива не засяга:

а) разпоредбите на Общността, които регулират материалното право върху интелектуалната собственост, Директива 95/46/ЕО [на Европейския парламент и на Съвета от 24 октомври 1995 година за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни (ОВ L 281, 1995 г., стр. 31; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 17, стр. 10)], Директива 1999/93/ЕО [на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 1999 година относно правната рамка на Общността за електронните подписи (ОВ L 13, 2000 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 28, стр. 120),] и Директива 2000/31/ЕО [на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2000 година за някои правни аспекти на услугите на информационното общество, и по-специално на електронната търговия на вътрешния пазар (ОВ L 178, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 29, стр. 257),] като цяло, и по-конкретно членове от 12 до 15 от Директива 2000/31/ЕО;

б) международните задължения на държавите членки, а именно тези по Споразумението [за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост, съдържащо се в приложение 1 В към Споразумението за създаване на Световната търговска организация (СТО), подписано в Маракеш на 15 април 1994 г. и одобрено с Решение 94/800/ЕО на Съвета от 22 декември 1994 година относно сключването от името на Европейската общност, що се отнася до въпроси от нейната компетентност, на споразуменията, постигнати на Уругвайския кръг на многостранните преговори (1986—1994 г.) (ОВ L 336, 1994 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 10, стр. 3], включително тези, които се отнасят за наказателните процедури и наказания;

в) националните разпоредби в държавите членки, които се отнасят за наказателните процедури и наказания за нарушаване на права върху интелектуална собственост“.

11 Съгласно член 3 от същата директива, озаглавен „Общо задължение“:

„1. Държавите членки предвиждат мерки, процедури и средства [за защита], които са необходими за гарантиране [спазването] на права[та] върху интелектуалната собственост, обхванати от настоящата директива. Тези мерки, процедури и средства за защита са лоялни и справедливи и не могат да бъдат ненужно сложни или скъпи, нито да са свързани с неразумни срокове или с неоправдани забавяния.

2. Също така тези мерки, процедури и средства за защита са ефективни, пропорционални и разубеждаващи и се прилагат по начин, чрез който се избягва създаването на препятствия пред законната търговия и се предвиждат предпазни механизми срещу злоупотреба с тях“.

12 Член 4 от Директива 2004/48, озаглавен „Лица, които имат право да подадат заявление за прилагане на мерките, процедурите и средствата за защита“, предвижда:

„Държавите членки признават следните лица като такива, които имат право да търсят прилагане на тези мерки, процедури и средства за защита, посочени в настоящата глава:

а) притежателите на права върху интелектуалната собственост в съответствие с разпоредбите на приложимото законодателство;

б) всички други лица, на които официално е разрешено да ползват тези права, по-специално притежатели на лицензии, в съответствие с разпоредбите на приложимото законодателство;

в) органите за управление на колективните права върху интелектуалната собственост, които са редовно признати като лица, имащи правото да представляват притежатели на права върху интелектуална собственост, доколкото се разрешава от приложимото законодателство и в съответствие с неговите разпоредби;

г) органи за професионална защита, които са редовно признати като лица, имащи правото да представляват притежатели на права върху интелектуална собственост, доколкото се разрешава от приложимото законодателство и в съответствие с разпоредбите на приложимото законодателство“.

Директива 2006/115

13 Директива 2006/115 се отнася до правото на отдаване под наем и в заем, както и до някои права, свързани с авторското право в областта на интелектуалната собственост.

Директива 2006/116

14 Съображение 11 от Директива 2006/116 предвижда:

„Нивото на закрила на авторското право и сродните му права би следвало да бъде високо, тъй като тези права са фундаментални за интелектуалното произведение. Тяхната закрила гарантира поддържането и развитието на съзидателността в интерес на авторите, културните индустрии, потребителите и обществото като цяло“.

15 Съгласно член 1 от тази директива, озаглавен „Времетраене на авторските права“:

„1. Правата на автор на литературно или художествено произведение по смисъла на член 2 от Бернската конвенция [за закрила на литературните и художествените произведения, подписана в Берн на 9 септември 1886 г. (Парижки акт от 24 юли 1971 г.), в редакцията ѝ след изменението от 28 септември 1979 г.,] текат приживе и 70 години след смъртта му, независимо от датата, на която произведението е законно предоставено на публиката.

2. В случай на съавторство назованият в параграф 1 срок се изчислява от смъртта на последния преживял автор.

[…]

4. Когато дадена държава членка предвиди специални разпоредби за авторските права върху колективни произведения или разпоредби, които посочват юридическо лице като носител на права, срокът на закрила се изчислява съгласно разпоредбите на параграф 3, освен ако физическите лица, които са създали произведението, са идентифицирани като създатели във вариантите на произведението, които са предоставени на публиката. Настоящият параграф не накърнява правата на идентифицираните автори, чиито определени приноси, за които се прилагат параграфи 1 и 2, са включени в такива произведения.

[…]“.

16 Член 2 от посочената директива, озаглавен „Кинематографични или аудиовизуални произведения“, предвижда:

„1. Главният режисьор на кинематографично или аудиовизуално произведение се смята за негов автор или за един от неговите автори. Държавите членки са свободни да посочват и други съавтори.

2. Срокът на закрила на кинематографичните или аудиовизуалните произведения изтича 70 години след смъртта на последното от следните преживели лица, независимо дали тези лица са посочени като съавтори: главният режисьор, авторът на сценария, авторът на диалога и композиторът на музиката, специално създадена за използването ѝ в кинематографичното или аудиовизуалното произведение“.

17 Съгласно член 9 от същата директива, озаглавен „Неимуществени права“:

„Настоящата директива не засяга разпоредбите на държавите членки относно неимуществените права“.

Френското право

18 Член L. 113-3 от Code de la propriété intellectuelle (Кодекс на интелектуалната собственост) предвижда:

„Съвместно създаденото произведение е обща собственост на съавторите.

Съавторите упражняват правата си по взаимно съгласие.

В случай на несъгласие компетентен да се произнесе по спора е гражданският съд.

Когато участието на всеки от съавторите е от различен вид, всеки от тях може да използва самостоятелно своя принос, ако между съавторите не е уговорено друго и това не пречи по никакъв начин на използването на общото произведение“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

19 Между 1967 г. и 1974 г. г-н Chabrol създава четиринадесет филма (наричани по-нататък „разглежданите филми“). Г-н Paul Gégauff сътрудничи за пет от тях като автор на диалозите, сценария или адаптацията.

20 Материалите по разглежданите филми принадлежат на продуцента на филмите, дружеството SA Les Films La Boétie, което при ликвидацията си ги прехвърля с договор от 25 март 1982 г. на учреденото по английското право дружество Brinter C.

21 С комисионен договор за продажба от 1 януари 1990 г. Brinter дава право на Artedis SA, като за негов управител е посочена MW, да сключва пряко договори за продажба с купувачите и да получава цената за срок от 12 месеца, с възможност за продължаване с мълчаливо съгласие.

22 С договор от 8 юни 1990 г. г-н Chabrol прехвърля на Brinter правото на „продължаване на използването“ на няколко от въпросните филми за срок от тридесет години. BS е посочен като управител на това дружество.

23 Правата на г-н Gégauff за използване на петте филма, в чието създаване е участвал, също са прехвърлени на Brinter от четирима негови наследници с договор от 8 юни 1990 г.

24 С договор от 18 февруари 2012 г. Brinter прехвърля на Panoceanic Films SA правото на използване на тези пет филма.

25 На 11 юли 2019 г. петимата наследници на г-н Chabrol и четиримата наследници на г-н Gégauff предявяват иск срещу Radio Days, Brinter, BS, MW, Artedis и Panoceanic Films за неизпълнение на договор и нарушение на авторските права на разглежданите филми. Тези наследници, които са ищците в главното производство, критикуват главно липсата или недостатъчното използване на тези филми и претендират да им бъде платено обезщетение за претърпените вреди поради неизпълнение на договорни задължения.

26 На 27 януари 2020 г. ответниците в главното производство повдигат възражение за недопустимост, изведено от неконституирането по делото на 19 съавтори на посочените филми, въз основа на съдебната практика във връзка с член L. 113-3, втора алинея от Кодекса на интелектуалната собственост).

27 За да отстранят нередовностите в претенциите си, с отделни актове от 5 май и 12 юни 2020 г. ищците в главното производство привличат в съдебното производство седем физически лица, които считат за „съавтори“ или „правоприемници“ на починали съавтори, осем „наследства“ на съавтори, по отношение на които не са могли да идентифицират физическите лица наследници, и две сдружения за колективно управление на авторски права, а именно Société des auteurs et compositeurs dramatiques (SACD) и Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique (Сдружение на авторите, композиторите и издателите на музика (SACEM).

28 С определение от 9 февруари 2023 г. Tribunal judiciaire de Paris (Първоинстанционен съд Париж, Франция), който е запитващата юрисдикция, по същество разпорежда на ответниците в главното производство да предоставят идентификационните данни на съавторите на въпросните филми или на правоприемниците им.

29 Въпреки че ищците в главното производство са разполагали с тези данни, те не са могли да открият местонахождението и да установят всички съавтори на съответните филми и техните правоприемници поради броя на филмите, изминалото време, различните участващи страни и смъртта на някои от съавторите, чиито наследници не са известни или не пребивават във Франция.

30 Запитващата юрисдикция посочва, че от 27 януари 2020 г. главното производство е възпрепятствано поради невъзможността да се установят многобройните последващи наследници на съавторите на въпросните филми. Тя подчертава, че ищците в главното производство са положили големи усилия за идентифициране на тези съавтори или на техните правоприемници, без да е могло те да бъдат редовно конституирани като страни, както се изисква от националната съдебна практика във връзка с член L. 113-3 от Кодекса на интелектуалната собственост.

31 Тази юрисдикция подчертава, на първо място, че Директива 2001/29 обаче изисква, от една страна, държавите членки да предвидят съответни санкции и средства за правна защита, и от друга страна, тези санкции да бъдат ефективни, съразмерни и възпиращи.

32 Посочената юрисдикция подчертава, на второ място, че мерките, процедурите и средствата за защита, предвидени от Директива 2004/48, не засягат средствата, предвидени в националното законодателство, но „доколкото тези средства могат да са по-благоприятни за притежателите на права“ и при условие че тези мерки, процедури и средства за защита не са „ненужно сложни или скъпи“ и не са свързани с „неразумни срокове“ или с „неоправдани забавяния“.

33 При всяко положение запитващата юрисдикция уточнява, че член 1 от Директива 2006/116 закриля преминалото към правоприемниците авторско право 70 години след смъртта на автора и че тази закрила е разширена по отношение на съвместните произведения, тъй като срокът ѝ се изчислява от датата на смъртта на последния преживял автор на съответното произведение. Именно такъв е случаят на кинематографично или аудиовизуално произведение по смисъла на член 2 от тази директива.

34 Освен това тази юрисдикция отбелязва, че Хартата гарантира правото на ищците в главното производство на ефективни правни средства на защита. Според нея те в действителност са възпрепятствани да получат достъп до съд, който да се произнесе по съществото на гражданския им спор, ако не могат да конституират по делото всички правоприемници на съавторите на разглежданите филми.

35 Във връзка с това посочената юрисдикция подчертава, че не става въпрос за оспорвани от страните придобити права, което е предмет на спора по същество, а за самата възможност — на етапа на проверката за допустимост — тези права да се предявят чрез съдебен иск. Според нея в случая упражняването на авторското право на ищците в главното производство, изглежда, зависи от способността им да идентифицират всички съпритежатели на посочените права.

36 При тези условия Tribunal judiciaire de Paris (Първоинстанционен съд Париж) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Могат ли членове [2—4] и 8 от Директива [2001/29], членове 1—3 от Директива [2004/48], както и членове 1, 2 и 9 от Директива [2006/116], доколкото гарантират на автора и съавтора на кинематографично или аудио-визуално произведение както изключителното право да разрешават или забраняват възпроизвеждането и публичното разгласяване на техни произведения, така и срок на закрила, който изтича 70 години след смъртта на последното преживяло лице сред съавторите на произведението, като същевременно задължават държавите членки да предвидят ефективни, съразмерни и възпиращи санкции и подходящи средства за правна защита

срещу нарушения на авторските права, както и мерки, процедури и средства за защита, които не са ненужно сложни или скъпи, нито са свързани с неразумни срокове или с неоправдани забавяния, да се тълкуват в смисъл, че за да бъде допустим искът за нарушение на авторското право върху съвместно произведение, предявен от носител на това право, е необходимо всички съавтори да бъдат конституирани по делото?

2) Трябва ли правото на носителя на авторско право на ефективна съдебна защита и на достъп до съд, което е съставна част на правото на справедлив съдебен процес, гарантирано съвместно от членове [2—4] и 8 от Директива [2001/29], членове 1—3 от Директива [2004/48] и членове 1, 2 и 9 от Директива [2006/116], Директива [2006/115] и членове 17 и 47 от [Хартата], да се тълкува в смисъл, че допустимостта на иска за нарушение на авторското право се обуславя от това дали всички съавтори на произведението са конституирани по делото?“.

По преюдициалните въпроси

По допустимостта на преюдициалното запитване, доколкото то се отнася до тълкуването на Директива 2006/115

37 Важно е да се припомни, че поставените въпроси се отнасят единствено до процесуален проблем, произтичащ от тълкуването на член L. 113-3 от Кодекса на интелектуалната собственост, който предвижда, че съавторите на съвместно създадено произведение упражняват правата си по взаимно съгласие. Съгласно практиката на Cour de cassation (Касационен съд, Франция) от тази разпоредба следва, че съавторът на съвместно създадено произведение, като филмите, разглеждани в главното производство, който предприема действия по съдебен ред за защита на имуществените си права, е длъжен да привлече като страни по делото всички съавтори на съответното произведение, щом неговият принос не може да бъде отделен от приноса на другите съавтори, като в противен случай искът му ще бъде недопустим. Запитващата юрисдикция иска да се установи по същество дали правото на Съюза, някои норми от което тя посочва в тези въпроси, включително Директива 2006/115, допуска такова изискване.

38 Съгласно постоянната практика на Съда въведеното с член 267 ДФЕС производство е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, чрез който Съдът им предоставя насоки за тълкуването на правото на Съюза, необходими им за разрешаване на висящи пред тях спорове (решение от 27 април 2023 г., Castorama Polska и Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, т. 25 и цитираната съдебна практика).

39 От постоянната съдебна практика следва също, че необходимостта да се даде тълкуване на правото на Съюза, което да е от полза за националния съд, изисква последният да определи фактическата и правната обстановка, в която се вписват поставените от него въпроси, или най-малко да обясни фактическите хипотези, на които те се основават. Актът за преюдициално запитване трябва да посочва и конкретните причини, поради които националният съд си задава въпроси относно тълкуването на правото на Съюза и приема за необходимо да отправи преюдициален въпрос до Съда (решение от 27 април 2023 г., Castorama Polska и Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, т. 27 и цитираната съдебна практика).

40 Във връзка с това, както следва от член 94, буква в) от Процедурния правилник на Съда, преюдициалното запитване трябва да излага причините, поради които запитващата юрисдикция има въпроси относно тълкуването или валидността на някои разпоредби на правото на Съюза, както и установената от нея връзка между тези разпоредби и националното законодателство, приложимо в главното производство, като в противен случай то ще бъде недопустимо.

41 В случая обаче преюдициалното запитване не съдържа никакво указание относно евентуалната относимост на Директива 2006/115 за целите на решаване на спора в главното производство, нито в него се уточнява кои разпоредби от тази директива запитващата юрисдикция иска да бъдат тълкувани.

42 Въз основа на това следва да се направи извод, че що се отнася до Директива 2006/115, актът за преюдициално запитване не отговаря на всички изисквания, посочени в точки 39 и 40 от настоящото решение.

43 От изложеното по-горе следва, че доколкото се отнася до тълкуването на Директива 2006/115, преюдициалното запитване е недопустимо.

По същество

44 Следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда задачата на последния е да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът може да преформулира въпросите, които са му зададени (решение от 18 ноември 2021 г., A. S.A., C-212/20, EU:C:2021:934, т. 36 и цитираната съдебна практика).

45 В случая от мотивите на акта за преюдициално запитване се установява, че въпросите на запитващата юрисдикция засягат по същество относимостта на член 8 от Директива 2001/29, на член 3 от Директива 2004/48 и на член 1 от Директива 2006/116 към допустимостта на иск за установяване на нарушение, предявен от част от носителите на авторското право върху съвместно произведение. Тази юрисдикция посочва, че предвиденото в Кодекса на интелектуалната собственост изискване, както е тълкувано в практиката на Cour de cassation (Касационен съд), съгласно която такъв иск е допустим само ако е предявен от всички тези носители на правото, в случая не е изпълнено, тъй като ищците в главното производство не са в състояние да посочат правоприемниците на някои съавтори, така че те да могат да бъдат призовани пред съда.

46 При това положение следва да се приеме, че с въпросите си, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 8 от Директива 2001/29, член 3 от Директива 2004/48 и член 1 от Директива 2006/116 във връзка с членове 17 и 47 от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която обуславя допустимостта на иск за установяване на нарушение на авторското право върху съвместно произведение от конституирането на всички съпритежатели на това право по делото.

47 На първо място, съгласно член 8, параграф 1, първо изречение от Директива 2001/29 държавите членки предвиждат съответни санкции и средства за правна защита по отношение на нарушения на правата и задълженията, определени в тази директива, и вземат всички необходими мерки, за да гарантират прилагането на тези санкции и средства за правна защита.

48 Така в тази разпоредба само се посочва изискването да се предвидят по-специално съответни средства за правна защита срещу нарушенията на предвидените в същата директива права и задължения, без да се уточняват правилата за предявяване на съдебни искове, които да гарантират закрилата на авторското право в случай на съвместно притежаване на такова право.

49 На второ място, що се отнася до Директива 2004/48, член 3 параграф 1 от нея гласи, че държавите членки трябва да предвидят мерки, процедури и средства за защита, които са необходими за гарантиране на спазването на правата върху интелектуалната собственост, обхванати от тази директива. Тези мерки, процедури и средства за защита са лоялни и справедливи и не могат да бъдат ненужно сложни или скъпи, нито да са свързани с неразумни срокове или с неоправдани забавяния. Освен това съгласно посочения член 3, параграф 2 въпросните мерки, процедури и средства за защита са ефективни, пропорционални и разубеждаващи и се прилагат по начин, чрез който се избягва създаването на препятствия пред законната търговия и се предвиждат предпазни механизми срещу злоупотреба с тях.

50 Във връзка с това следва да се отбележи, че макар посоченият член 3 да изисква по-специално въвеждането на ефективни процедури с цел да се гарантира спазването на правата върху интелектуалната собственост, с уточнението, че тези процедури не могат да бъдат ненужно сложни или скъпи, в него обаче не са предвидени правила, приложими в случай на съвместно притежание на авторско право.

51 На трето място, в член 1, параграф 2 от Директива 2006/116 се урежда срокът за закрила на авторското право, като се предвижда, че в случай на съавторство назованият в този член 1, параграф 1 срок се изчислява от смъртта на последния преживял автор. Следователно в тази разпоредба не се разглеждат правилата за предявяване на съдебни искове, които да гарантират закрилата на авторското право в случай на съвместно притежаване на такова право.

52 От изложеното по-горе следва, че с член 8 от Директива 2001/29, член 3 от Директива 2004/48 и член 1 от Директива 2006/116 на държавите членки се налага задължение да предвидят необходимите процедури, за да гарантират ефективната закрила на посочените в тези директиви права на интелектуална собственост, като се забраняват по-специално ненужно сложните или скъпи процедури. При все това в текста на нито една от тези разпоредби не се определят правилата за тази закрила в случай на съвместно притежание на авторско право.

53 Съгласно постоянната съдебна практика обаче при тълкуването на разпоредба от правото на Съюза трябва все пак да се вземат предвид не само нейният текст, но и контекстът ѝ и целите на правната уредба, от която тя е част (решение от 27 април 2023 г., Castorama Polska и Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, т. 36 и цитираната съдебна практика).

54 Що се отнася до контекста, в който се вписват член 8 от Директива 2001/29, член 3 от Директива 2004/48 и член 1 от Директива 2006/116, следва да се отбележи, че в другите членове от тези директиви също не се определят правилата за упражняване на съответните способи за защита в случай на съвместно притежание на авторско право.

55 По-специално член 4 от Директива 2004/48, който се отнася до лицата, които имат право да търсят прилагане на предвидените в тази директива мерки, процедури и средства за защита, не съдържа конкретни правила във връзка с искове, предявявани от съпритежатели на авторски права.

56 Що се отнася до преследваните цели, следва да се посочи, че както се установява от съображение 4 от Директива 2001/29, от съображение 10 от Директива 2004/48 и от съображение 11 от Директива 2006/116, тези три директиви по-специално имат за цел да гарантират високо равнище на закрила на интелектуалната собственост, в това число на авторските права.

57 Що се отнася по-специално до Директива 2004/48, съгласно постоянната съдебна практика разпоредбите на тази директива целят да уредят не всички аспекти на правата върху интелектуална собственост, а само тези, които са свързани, от една страна, със спазването на тези права и от друга страна, с нарушенията на последните, като изискват наличието на ефективни способи за правна защита, предназначени да предотвратят, преустановят или поправят всяко нарушение на съществуващо право върху интелектуална собственост. По този начин законодателят на Съюза е избрал да извърши минимална хармонизация, що се отнася до спазването на правата върху интелектуална собственост като цяло (вж. в този смисъл решения от 9 юли 2020 г., Constantin Film Verleih, C-264/19, EU:C:2020:542, т. 36, и от 11 януари 2024 г., Mylan, C-473/22, EU:C:2024:8, т. 33 и цитираната съдебна практика).

58 Поради това следва да се приеме, че освен задължението да предвидят способи за защита, които не са ненужно сложни или скъпи, по силата на принципа на процесуална автономия държавите членки следва да определят процесуалните правила за съответните способи за защита, включително в случаите на съвместно притежание на права върху интелектуална собственост.

59 Във връзка с последното следва да се припомни, че съгласно практиката на Съда по силата на посочения принцип във вътрешния правен ред на всяка държава членка трябва да уредят процесуалните правила за съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които страните в процеса черпят от правото на Съюза, при условие обаче те да не са по-неблагоприятни от правилата, които уреждат подобни положения, подчинени на вътрешното право (принцип на равностойност), и да не правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правото на Съюза (принцип на ефективност) (вж. в този смисъл решения от 16 декември 1976 г., Rewe-Zentralfinanz и Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, т. 5; от 17 ноември 2022 г., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, т. 65, и от 30 април 2024 г., M. N. (EncroChat), C-670/22, EU:C:2024:372, т. 129).

60 Освен това тези процесуални правила при всяко положение трябва да съответстват на произтичащите от Хартата изисквания, и по-специално от член 17 от нея, който се отнася до правото на собственост, както и от член 47 от нея, в който е прогласено правото на ефективни правни средства за защита.

61 В случая от представените от запитващата юрисдикция данни се установява, че съгласно член L. 113-3 от Кодекса на интелектуалната собственост съавторите на съвместни произведения упражняват правата си по взаимно съгласие и че в случай на несъгласие сезираният национален съд се произнася по спора. В резултат на тълкуването на тази разпоредба от Cour de cassation (Касационен съд) обаче иск, предявен от съавтор, е недопустим, ако по делото не бъдат конституирани всички други съавтори или евентуално техните правоприемници, дори когато такова конституиране се оказва много трудно и дори невъзможно, поради независещи от волята на ищеца обстоятелства.

62 С оглед изискванията, припомнени в точки 58—60 от настоящото решение, следва да се провери дали при тези условия разглежданата процедура не е ненужно сложна или скъпа и дали тя не противоречи на принципите на равностойност и ефективност, както и на произтичащите от членове 17 и 47 от Хартата изисквания.

63 На първо място, от представените от запитващата юрисдикция сведения е видно, че изискването за конституиране на всички съавтори и/или на техните правоприемници по делото води до невъзможност за разглеждане по съдебен ред на техните претенции, като се има предвид трудността за идентифициране, а оттам и за конституиране на всички правоприемници на съпритежателите на съответните авторски права по делото. Тази юрисдикция следва да провери дали в случая това изискване не прави съответната процедура ненужно сложна и скъпа.

64 На второ място, макар от преписката, с която разполага Съдът, да не може да се предположи, че е нарушен принципът на равностойност, следва да се припомни, че що се отнася до принципа на ефективност, правото на Съюза не принуждава държавите членки да въвеждат различни от установените във вътрешното право правни средства за защита, освен ако все пак от общата система на разглеждания национален правен ред не личи, че няма никакво средство за защита пред съд, което да позволява дори и инцидентно да се гарантира спазването на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, или че единствената възможност правните субекти да получат достъп до съд е да бъдат принудени да нарушат правото (решение от 17 ноември 2022 г., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, т. 67 и цитираната съдебна практика).

65 Освен това следва да се подчертае, че съгласно практиката на Съда всеки случай, в който се поставя въпросът дали национална процесуална разпоредба прави невъзможно или прекомерно трудно прилагането на правото на Съюза, трябва да се анализира, като се държи сметка за мястото на тази разпоредба в цялото производство, неговия ход и неговите особености пред различните национални инстанции (решение от 17 ноември 2022 г., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, т. 68 и цитираната съдебна практика).

66 В случая обаче, когато идентифицирането и определянето на местонахождението на съавторите на съвместно произведение са свързани със сериозни и трайни затруднения, обуславянето на допустимостта на съдебен иск на съавторите на това произведение, които възнамеряват да защитават правата си, от конституирането на всички други съавтори на посоченото произведение може да направи прекомерно трудно упражняването на правата, които правото на Съюза предоставя на съавторите.

67 На трето място, следва да се провери също дали такова положение може да засегне правата, прогласени в членове 17 и 47 от Хартата, които се отнасят съответно до правото на собственост и до правото на ефективни правни средства за защита.

68 Във връзка с това следва да се припомни, че съгласно член 17, параграф 1 от Хартата „[в]секи има право да се ползва от собствеността на имуществото, което е придобил законно, да го ползва, да се разпорежда с него и да го завещава. Никой не може да бъде лишен от своята собственост, освен в обществена полза, в предвидените със закон случаи и условия и срещу справедливо и своевременно обезщетение за понесената загуба. Ползването на имуществото може да бъде уредено със закон до степен, необходима за общия интерес“. Съгласно параграф 2 от тази разпоредба интелектуалната собственост е защитена (решение от 9 февруари 2012 г., Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, т. 68).

69 В този контекст следва да се посочи, че когато даден обект може да се квалифицира като „произведение“ по смисъла на Директива 2001/29, той трябва да се ползва в това си качество от закрила по силата на авторското право в съответствие с тази директива, като тя впрочем не предвижда никакво условие що се отнася до броя на съавторите на такова произведение.

70 От изложеното следва да се заключи, че когато няколко лица притежават съвместно интелектуална собственост, като авторското право, върху едно и също произведение, се счита, че всички те са придобили по силата на правото на Съюза правото да се ползват от тази интелектуална собственост, и са защитени по един и същ начин.

71 При това положение признаването на качеството автор на кинематографично произведение, както в случая, е достатъчно условие за упражняването на правото на собственост, като се имат предвид припомнените в точка 59 от настоящото решение принципи.

72 Освен това следва да се припомни, че всеки, чиито права и свободи, гарантирани от правото на Съюза, са били нарушени, трябва да се ползва от ефективни правни средства за защита, както се предвижда в член 47 от Хартата. Всъщност от практиката на Съда следва, че правото на ефективни правни средства за защита може да се изтъква пряко въз основа на посочения член 47, без съдържанието на тази разпоредба да трябва да се уточнява с други разпоредби от правото на Съюза или с разпоредби от вътрешното право на държавите членки, а признаването на това право на ефективни правни средства за защита в даден конкретен случай предполага изтъкващото го лице да се позовава на права или свободи, гарантирани от правото на Съюза, както следва от посочения член 47, първа алинея (вж. в този смисъл решение от 17 ноември 2022 г., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, т. 32 и цитираната съдебна практика).

73 Съдът постановява, че основното съдържание на правото на ефективни правни средства за защита, прогласено в член 47 от Хартата, наред с други елементи включва възможността носителят на това право да получи достъп до съд, който е компетентен да осигури спазването на правата, гарантирани му от правото на Съюза, и с тази цел да разгледа всички релевантни правни и фактически въпроси, за да реши отнесения до него спор (решение от 17 ноември 2022 г., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, т. 61 и цитираната съдебна практика).

74 Несъмнено ограничение като произтичащото от разпоредбите на член L. 113-3 от Кодекса на интелектуалната собственост защитава правата на отсъстващите съпритежатели, като им дава възможност да разполагат с достатъчно информация, за да преценят дали да участват в процедурата, което по-специално допринася да се гарантира зачитането на правото на собственост на тези съпритежатели по смисъла на член 17 от Хартата и да се постигне по отношение на тях целта, припомнена в точка 56 от настоящото решение.

75 Все пак тези разпоредби, изглежда, правят невъзможно разглеждането по съдебен ред на претенциите на ищците в главното производство, въпреки положените от тях усилия и старание за конституиране на всички съпритежатели на авторското право по делото. В такава хипотеза задължението за конституиране на всички съпритежатели, за да не бъде съответният иск недопустим, изглежда, пречи на тези ищци да упражнят собствените си права. Във връзка с това френското правителство признава, че в някои случаи това задължение може да представлява неразумно изискване, годно да направи за ищците в главното производство невъзможно или прекомерно трудно упражняването на права, предоставени от правото на Съюза. Както посочва генералният адвокат по същество в точка 65 от заключението си, правото на съпритежателите да защитят авторските си права, не може да бъде обусловено от невъзможни или прекомерно трудни за изпълнение процесуални изисквания, което на практика би било равнозначно на неутрализиране на посоченото право и така би накърнило гарантираното в член 47 от Хартата основно право.

76 Следователно, освен ако запитващата юрисдикция не установи друго, изглежда, че тълкуването и прилагането на наложените на ищците в главното производство процесуални изисквания, с оглед на конкретните обстоятелства по спора, с който е сезирана тази юрисдикция, могат да направят съответната процедура ненужно сложна и скъпа и да засегнат както принципа на ефективност, така и член 47 от Хартата.

77 Ако установи, че не би могла да тълкува националното си право в съответствие с правото на Съюза, запитващата юрисдикция е длъжна да осигури, в рамките на своята компетентност, съдебната защита, която произтича за правните субекти от този член 47, и да гарантира пълното му действие, като при необходимост остави без приложение съответните национални разпоредби (вж. по аналогия решение от 25 ноември 2025 г., Wojewoda Mazowiecki, C-713/23, EU:C:2025:917, т. 76 и цитираната съдебна практика).

78 Предвид всички изложени по-горе съображения на поставените въпроси следва да се отговори, че член 8 от Директива 2001/29, член 3 от Директива 2004/48 и член 1 от Директива 2006/116 във връзка с членове 17 и 47 от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба, която обуславя допустимостта на иск за установяване на нарушение на авторското право върху съвместно произведение от конституирането на всички съпритежатели на това право по делото, при условие че тълкуването и прилагането на тази правна уредба не правят предвидената процедура ненужно сложна или скъпа, тъй като тя не трябва да прави невъзможно или прекомерно трудно предявяването на този иск само от един или няколко от съавторите. Националният съд при всяко положение трябва да гарантира зачитането на правото на ефективна съдебна защита, закрепено в член 47 от Хартата.

По съдебните разноски

79 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 8 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество, член 3 от Директива 2004/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно упражняването на права върху интелектуалната собственост и член 1 от Директива 2006/116/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 12 декември 2006 година за срока за закрила на авторското право и някои сродни права във връзка с членове 17 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз

трябва да се тълкуват в смисъл, че

допускат национална правна уредба, която обуславя допустимостта на иск за установяване на нарушение на авторското право върху съвместно произведение от конституирането на всички съпритежатели на това право по делото, при условие че тълкуването и прилагането на тази правна уредба не правят предвидената процедура ненужно сложна или скъпа, тъй като тя не трябва да прави невъзможно или прекомерно трудно предявяването на този иск само от един или няколко от съавторите. Националният съд при всяко положение трябва да гарантира зачитането на правото на ефективна съдебна защита, закрепено в член 47 от Хартата на основните права.

Подписи